

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
SHAROF RASHIDOV NOMIDAGI
SAMARQAND DAVLAT
UNIVERSITETI
INSON RESURLARI VA MAHALLA
TARAQQIYOTINI BOSHQARISH
INSTITUTI

Ro'yxatga olindi:

№ BD-60410600-MM2405

2024 yil "10 12"

"TASDIQLAYMAN"

SamDU rektori:

R.I.Xalmuradov

2024 yil " " "

"MOLIYAVIY MENEJMENT" FAN DASTURI

Bilim sohasi:

400000 – Biznes, boshqaruv va huquq

Ta'lim sohasi:

410000 – Biznes va boshqaruv

Ta'lim yo'nalishi:

60410900 – Biznesni boshqarish

Fan/modul kodlari	O'quv yili	Semestr	ECTS – Kreditlar
MOLMEN1605	2026-2027	6	5
Fan/modul turi	Ta'lim tili	Haftadagi dars soatlari	
Majburiy	O'zbek	4	
Fan nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Umumiy (soat)
1. Moliyaviy menejment	64	86	150

Fanning maqsadi (FM)	
FM1	I. FANNING MAZMUNI Fanni o'qitishdan maqsad – talabalarga moliyaviy menejment fani bo'yicha mustahkam nazariy va amaliy bilim berish, tajribalarni o'rgatish, korxonalarning faoliyatini boshqarish va oqilona moliyaviy siyosat olib borishni o'rgatishdir. Fanning vazifasi – talabalarga korxona va tashkilotlarda moliyaviy menejment asoslari, xususan moliyaviy menejmentda qo'llanadigan usullar, ularning turlari, moliyaviy menejmentda moliyaviy qarorlarni qabul qilish asoslari, korxona aktivlarining mohiyati va ularni boshqarish tamoyillari, korxonalarda investitsion faoliyatni tashkil etish xususiyatlari, pul oqimlarini boshqarishning mohiyati va vazifalari hamda asosiy yo'nalishlari, korxona faoliyatining amaldagi natijalarini baholash, moliyaviy risklarni miqdoriy baholash ko'rsatkichlari hamda korxonalarda inqirozga qarshi moliyaviy boshqaruvning mohiyatini o'rgatishdan iborat.

Fan mazmuni	
M1	II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) II.1. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi: Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M) Moliyaviy menejmentning iqtisodiy mohiyati va nazariy asoslari Moliyaviy menejmentning iqtisodiy mohiyati. Moliyaviy menejmentning ahamiyati. Moliyaviy menejment fanining maqsadi va vazifasi. "Moliyaviy menejment" yo'nalishining umumiy tavsifi. "Moliyaviy menejment"ni o'rganish usullari. "Moliyaviy menejment" fanining rivojlanish tarixi. "Moliyaviy menejment"ning tarkibiy tuzilishi. Moliyaviy menejmentning boshqaruv subyektlari. Moliyaviy menejment funksiya va tamoyillari.
M2	Moliyaviy menejmentni tashkil etish. Moliyaviy menejment xizmatlari mohiyati, ahamiyati va turlari. Strategik moliyaviy menejment. Joriy moliyaviy menejment. Operativ moliyaviy

	menejment. Moliyaviy menejmentni tashkil etish bosqichlari: moliyaviy rejalashtirish; operativ boshqaruv; moliyaviy nazorat. Korxonalar faoliyatini boshqarishda axborotlar bilan ta'minlash va moliyaviy hisobotlardan moliyaviy menejmentda foydalanish. Moliyaviy menejmentda moliyaviy qarorlarni qabul qilish asoslari. Xo'jalik subyektlarida moliyaviy menejmentni tashkil etishning asosiy yo'nalishlari. Moliyaviy menejmentda subyektlar faoliyatini boshqarishni axborotlar bilan ta'minlash va moliyaviy hisobotlardan foydalanish. Korxonalarda moliyaviy menejmentning maqsadlar. Javobgarlik markazlarining asosiy turlari.
M3	Moliyaviy tahlil asoslari. Moliyaviy strategiyani belgilash orqali moliyaviy qarorlar qabul qilishni tashkil etish. Korxonalarda moliyaviy qarorlar qabul qilish dominant sohalari tavsifi. Korporativ moliya strategiyasini ishlab chiqish va amalga oshirish bosqichlarining o'zaro ketma-ketligi. Moliyaviy qarorlar qabul qilishda strategik moliyaviy tahlil va uning asosiy yo'nalishlari.
M4	Aktivlarni boshqarish. Korxona aktivlarining mohiyati va ularni boshqarish tamoyillari. Aylanma aktivlarni boshqarish siyosati va uni ishlab chiqish mexanizmi. Aktivlarning turlari. Aylanma aktivlarning turlari. Korxona aktivlarining xususiyatlari.
M5	Kapitalni boshqarish. Kapital tarkibi va bahosi tushunchasi. Moliyalashtirishning qarz manbalari bahosini aniqlash. Moliyalashtirishning o'z manbalari bahosini aniqlash. Korporativ tuzilmalarda kapital bahosining o'rtacha tortilgan qiymati (WACC)ni aniqlash. Korxonalarda o'z va qarz mablag'lari hisobiga moliyaviy ta'minot.
M6	Investitsiyalarni boshqarish. Korxonalarda investitsion faoliyatni tashkil etish xususiyatlari. Korxonalarda investitsion strategiyani ishlab chiqish prinsiplari. Korxonalar moliyaviy xo'jalik faoliyati. Investitsion strategiya. Investitsion strategiyani ishlab chiqish. Korxona hayotiy sikli. Korxona investitsion strategiyasi.
M7	Pul oqimlarini boshqarish. Pul oqimlarining mohiyati va turlari. Faoliyat turlari bo'yicha pul oqimlarini baholash. Pul oqimlarini boshqarishning mohiyati va vazifalari hamda asosiy yo'nalishlari. Pul oqimlari kompaniyalarni boshqarish. Pul oqimlari tushunchasi. Korxonalarining pul oqimlari. Pul mablag'larini samarali boshqarish.
M8	Korxona xarajatlari va faoliyati natijalarini boshqarish. Xarajatlarni moliyaviy boshqarish mohiyati. Tannarx tarkibiga kiruvchi
M9	

	xarajatlarni guruhlash. TMZga tegishli xarajatlarni tahlil qilish. Xarajatlarni optimallashtirishda leveridjni ahamiyati. Xarajatlarni boshqarish. Xarajatlarni tarkibi. Zahiralarni baholash usullarining ustunlik va kamchiliklari.
M10	Biznes rejaning moliyaviy jihatlarini ishlab chiqish va real investitsion loyihalarini boshqarish. Biznes rejaning mohiyati, vazifalari va biznes reja strukturasi. Moliyaviy reja: mohiyati, vazifalari va bosqichlari. Moliyaviy aktivlarni real qiymatini baholash va ular bo'yicha moliyaviy qarorlar qabul qilish. Biznes yuritish konsepsiyasi. Korxona faoliyatining amaldagi natijalarini baholash. Pul mablag'larini jalb qilish. Investitsiyalar iqtisodiy samaradorligini baholash mezonlari. Moliyaviy risklarni boshqarish. Moliyaviy risklar iqtisodiy mohiyati va tasniflanishi. Moliyaviy risklarni boshqarish metodlari va prinsiplari. Moliyaviy neytrallashtirishning ichki mexanizmlari. Moliyaviy risklarni miqdoriy baholash ko'rsatkichlari. Moliyaviy risklarni sifat jihatdan baholash va boshqarish amaliyoti.
M11	Kadrlar qo'nimsizligi va mehnat intizomini boshqarish. Moliyaviy inqirozlarning iqtisodiy mohiyati va tasniflanishi. Korxonalarda inqirozga qarshi moliyaviy boshqaruvning mohiyati, vazifalari va prinsiplari. Korxonalarda inqirozga qarshi moliyaviy boshqaruv jarayoni bosqichlari.
M12	III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar: Amaliy mashg'ulotlar (A) uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi.
A1	"Moliyaviy menejment" fanning mazmuni va vazifalari
A2	Moliyaviy menejmentning matematik asoslari
A3	Kapital va moliyaviy ta'minot jarayonini boshqarish
A4	Korxonalarda xarajatlarni boshqarish
A5	Qimmatli qog'ozlar bozori
A6	Xo'jalik subyektlarining soliq tizimi
A7	Moliyaviy risklar
A8	Moliyaviy menejment usullari
A9	Xo'jalik subyektlarining moliyaviy ta'minoti
A10	Xo'jalik subyektlarining moliyaviy holatini tahlil qilish metodikasi
A11	Korxonani moliyaviy tahlil qilish va prognozlash

IV. **Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar**

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular

"Moliyaviy menejment" fani bo'yicha mustaqil ta'lim va ishlarning kalendar tematik rejas

№	Mustaqil ta'lim mavzulari
1.	Korxonalarda moliyaviy boshqaruvni samarali tashkil etish yo'llari
2.	Moliyaviy menejment – zamonaviy soha sifatida
3.	Kichik biznes subyektlarida moliyaviy menejmentni tashkil qilish xususiyatlari
4.	Qo'shma korxonalarda moliyaviy menejmentni tashkil qilish xususiyatlari
5.	Korxonalar moliyaviy ta'minotida fond birjalarning ahamiyati
6.	Aylamma mablag'lar samaradorligini oshirish yo'llari
7.	Asosiy fondlardan foydalanish samaradorligini ta'minlash yo'llari
8.	Aylamma mablag'lar aylanuvchanligiga ta'sir etuvchi omillar
9.	Korxonalarda inqirozga qarshi moliyaviy boshqarish yo'llari
10.	Xarajatlarni samaradorligini ta'minlash yo'llari
11.	Moliyaviy risklarni kamaytirishda diversifikatsiyaning o'rni
12.	Faktoring operatsiyalarining debitorlik qarzlarni boshqarishdagi ahamiyati
13.	Pul oqimlarini harakatini samarali tashkil etish yo'llari
14.	Akkreditivlarning pul oqimlari harakatini samarali boshqarishdagi ahamiyati
15.	Debitorlik va kreditorlik qarzlarni samarali boshqarish yo'llari
16.	Korxonalarda soliqlarni rejalashtirishni tashkil etish yo'llari
17.	Korxonalarda ichki moliyaviy nazorat o'tkazishning afzallik jihatlari
18.	Korxonalarining sug'urta tashkilotlari bilan aloqalarini samarali tashkil etish yo'llari

"Moliyaviy menejment" fani bo'yicha mustaqil ta'lim mavzulari uning mazmunini yoritish maqsadida tanlangan va talabada shu haqida bilim ko'nikmasini shakllantirish nazarda tutilgan. Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan loyiha ishi, esse, tezis yoki ilmiy maqola yozish, referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi. Mazkur vazifalarni yaxshiroq tasavvur qilish va amalga oshirishda ushbu fan ham ma'lum hissa qo'shadi, deb o'ylaymiz. Shundan kelib chiqqan holda fan vazifasi aniqlangan: oliy ta'lim standartlari va o'quv dasturlari talabalariga muvofiq talabalar, o'quvchilarda tadbirkorlikning mohiyati, ahamiyati va roli, belgilari va tamoyillari, ijtimoiy, huquqiy, tashkiliy, moddiy, moliyaviy, insoniy, boshqarish, marketing, tahliliy asoslari to'g'risida bilimlar tizimini shakllantirish; O'zbekistonda tadbirkorlikni rivojlantirish va qo'llab-quvvatlash siyosati, amaliyoti, muammolari va istiqbollari to'g'risida tasavvur hosil qilish; tadbirkorlik faoliyatini tashkil etish va amalga oshirish ko'nikmalarini shakllantirishdir. Shu mazmunda MT da nazarda tutilgan mavzular haqida talabalar ish olib borishadi. Barcha keltirilgan mavzularni har biri to'g'risida talabalar qay tarzda o'zlashtirish, bilim ko'nikmasiga ega bo'lish mexanizmi fanning sillabusida ochib beriladi.

3.	V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar) “Moliyaviy menejment” fani talabalarni nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalarni, iqtisodiy hodisa va jarayonlarga uslubiy yondashuv hamda ilmiy dunyoqarashini shakllantirish vazifalarini bajaradi. Fan bo'yicha talabalar bilim, ko'nikma va malakalariga qo'yadigan talablar qo'yiladi. Talaba: – iqtisodiy, ijtimoiy va siyosiy xayotning har bir sohasidagi o'zgarishlar, jumladan, jahonda sodir bo'layotgan moliyaviy-iqtisodiy inqiroz, mamlakatimizda va chet mamlakatlarda tahsil olayotgan va malakalarini oshirib qaytayotgan bilimli, malakali milliy kadrlarga talabni, e'tiborni yanada oshirish tushunchalari haqida <i>tasavvurga ega bo'lishi</i>; – iqtisodiyot yo'nalishi bo'yicha bakalavr o'zining fundamental, umumkasbiy va maxsus tayyorgarligiga muvofiq quyidagi: korxona va tashkilotlar, korporasiya, assosasiya, konsern, kompaniya va tadbirkorlikning turli sohalarida xodimlar bilan ishlash, mehnatni tashkil etish va boshqarish; bandlik dasturlarini ishlab chiqish va tahlil qilishni <i>bilishi va ulardan foydalana olishi</i>; • talaba iqtisodiy hodisa va jarayonlarni tahlil qilish usullarini qo'llash, iqtisodiy muammolar bo'yicha echimlar qabul qilish <i>ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak</i>.
4.	VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari: • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • aqliy hujum metodi; • insert texnikasi; • muammoli masala va vaziyatlar metodi; • klaster; • konseptual jadval; • venn diagrammasi; • baliq skeleti chizmasi; • nilufar guli chizmasi.
5.	VII. Kreditni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'liq o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy nazorat shakllari, hamda mustaqil ta'limda berilgan vazifa topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat ishini topshirish

6. ASOSIY ADABIYOTLAR:

1. Ibragimov A.G., Madaminova Z.R., Raxnataliyev M.E. Moliyaviy menejment. - T.: “Barkamol fayz media”, 2016, 232 b.

2.	Qo'chqarov va boshqalar. Menejment strategiyasi. O'quv qo'llanma. - T: “Iqtisodiyot va huquq dunyosi”, 2003. - 184 b.
3.	Abdulkarimov I.T. Moliyaviy menejment. O'quv qo'llanma. Samarqand: SamDU, 2001. - 77 b.
4.	Malikov T. Moliyaviy menejment. O'quv qo'llanma -T.: Akademiya, 1999. - 193 b.
5.	Yuldashev A. Moliyaviy menejment: O'quv qo'llanma / A. Yuldashev. - B.m.: Nam, 2001. -112 b.
QO'SHIMCHA ADABIYOTLAR:	
1.	O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi – T.: “O'zbekiston” NMIU, 2024.
2.	O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 28.01.2022 yildagi PF-60-son “2022-2026-yillarga mo'ljallangan yangi o'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida” Farmoni. lex.uz
3.	““O'zbekiston-2030” strategiyasi to'g'risida”gi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-sentabrda Farmoni.
AXBOROT MANBALARI:	
1.	https://president.uz/uz – O'zbekiston Respublikasi Prezidentining rasmiy veb-sayti
2.	https://senat.uz/ – O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Senatining rasmiy veb-sayti
3.	https://parliament.gov.uz/ – O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik palatasining rasmiy veb-sayti
4.	https://gov.uz – O'zbekiston Respublikasi Hukumatining rasmiy portal
5.	https://www.imv.uz/ – O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligining rasmiy veb-sayti
6.	https://mehnat.uz/ – O'zbekiston Respublikasi Kambag'allikni qisqartirish va bandlik vazirligining rasmiy veb-sayti
7.	https://gov.uz/en/miit – O'zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligining rasmiy veb-sayti
8.	www.stat.uz – O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligining rasmiy veb-sayti.
9.	https://soliq.uz/ – O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Soliq qo'mitasining rasmiy veb-sayti
10.	https://www.lex.uz/uz/ – O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligining qonunchilik hujjatlari elektron bazasi.
7.	Fan dasturi Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti Kengashining 2024 yil <u>31</u> <u>08</u> dagidagi <u>1</u> -son bayonnomasi bilan ma'qullangan.
8.	Fan/modul uchun mas'ullar: S.Q.Qurbonov – Sharof Rashidov nomidagi SamDU “Inson resurslarini boshqarish” kafedrasini o'qituvchisi, i.f.f.d.

9. Taqrizchilar:
B.Boboqulov – SamDU “Tarmoqlar iqtisodiyoti” kafedrası dotsenti, i.f.n.
A.Bektemirov – SamISI “Bank ishi” kafedrası mudiri, i.f.n., dotsent.

Universitetning 2024-yil 16-avgustdagi 301-ij buyrug‘i asosida
Fan dasturlari va mustaqil ta’lim topshiriqlarini ishlab chiqishga ma’sul ishchi

N.U.Arabov

Sh.D.Djurakulov

Sh. Rashidov nomidagi
SamDU O‘quv ishlari bo‘yicha
1-proroktor:

Samarqand davlat universiteti «Inson resurslarini boshqarish» kafedrası kata
o‘qituvchisi S.B.Abdjabborovning «Menagement» faniga tayyorlangan fan
dasturiga

TAQRIZ

Raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish sharoitida iqtisodiyotning real sektori
korxonalarini qo‘llab-quvvatlash bo‘yicha, birinchi navbatda, ishlab chiqarishni
modernizatsiya qilish, kooperatsiya aloqalarini kengaytirish, mustahkam
hamkorlikni yo‘lga qo‘yish, mamlakatimizda ishlab chiqarilgan mahsulotlarga
ichki talabni rag‘batlantirish masalalari alohida o‘rin tutadi.

Ma’lumki har qanday faoliyat turi menagement asosida quriladi, chunki shu
faoliyatni amalga oshirishdan ko‘zlangan maqsadga erishish, bajariladigan
vazifalarni taqsimlash, ijrosini nazorat qilish, shuningdek, samaradorlikka erishish
uchun ushbu faoliyatta ishtirok etuvchilar manfaatlarini himoya qilish,
rag‘batlantirish chora-tadbirlari menagement jarayonida tashkil etiladi va
muvofiqlashtiriladi. Bunda boshqaruvga iqtisodiyotda mavjud tizim ham o‘z
ta’sirini o‘tkazadi.

Bugungi kunda mamlakatimizda bozor iqtisodiyotining barqaror
rivojlanishida menagement va marketing asoslarining o‘ziga xos tomonlarini chuqur
o‘rganishni taqozo etadi. Chunki, menagement fanining nazariy va amaliy asoslarini
chuqur bilish tijorat xavfi-xatarini o‘z vaqtida his qilish va kamaytirishga, uning har
xil muqobil turlarini, variantlarining eng maqbulini tanlashga, raqobat sharoitida
bozorni yuqori sifatli tovar va xizmatlar bilan to‘yintirish, doimiy talab mavjud
bo‘lgan sharoitda xaridorlarning turli guruhları uchun sotish, narxini aniqlash va
oqibatda ijtimoiy ishlab chiqarish samaradorligini oshirishga yordam beradi.

Menagementning nazariy va amaliy asoslarini chuqur o‘rganish, rahbarlar
va xodimlar bilan mulokat olib borish, shartnomalar tuzish asoslarini, menagement
qonun va tamoyillarini boshqaruv texnikasi va uning turlarini, marketing
mohiyatini, ijtimoiy dastur va uning menagementdagi o‘rnini bilish hozirgi kunda
iqtisodiy taraqqiyotda dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Shularni inobatga olib, «Menagement» fani yuzasidan tayyorlangan fan dasturi
talabalarga yuqori darajada bilim olishiga ko‘makchi bo‘ladi deb hisoblayman.

Taqrizchi:

Samarqand davlat universiteti
«Tarmoqlar iqtisodiyoti»
kafedrası dotsenti

i.f.n. B.Boboqulov.

9/13

Samarqand davlat universiteti «Inson resurslarini boshqarish» ka fedrasi katta o'qituvchisi S.B.Abdujabborovning «Management» faniga tayyorlagan fan dasturiga

TAQRIZ

Iqtisodiyotning barqarorlashuvi va o'sishi sharoitida menejlar korxonalarni bozor talablariga mos harakat qilishiga, istemolcular talabini hisobga olishi, raqobat kurashi usullarini o'zlashtirishi, tovarni sotish va sijitishda marketing instrumentlarini qo'llashi, tijorat faoliyatida marketing strategiyasiga tayanishi kerak. Bugungi kunda mamlakatimizda bozor iqtisodiyotining barqaror rivojlanishida menejment va marketing asoslarining o'ziga xos tomonlarini chuqur o'rganishni taqozo etadi. Chunki, menejment fanining nazariy va amaliy asoslarini chuqur bilish tijorat xavf-xatarini o'z vaqtida his qilish va kamaytirishga, uning har xil nuqobli turlarini, variantlarining eng maqbulini tanlashga, raqobat sharoitida bozorni yuqori sifatli tovar va xizmatlar bilan to'yintirish, doimiy talab mavjud bo'lgan sharoitda xaridorlarning turli guruhlar uchun sotish, narxini aniqlash va oqibatda ijtimoiy ishlab chiqarish samaradorligini oshirishga yordam beradi.

Menejmentning nazariy va amaliy asoslarini chuqur o'rganish, rahbarlar va xodimlar bilan mulokat olib borish, shartnomalar tuzish asoslarini, menejment qonun va tamoyillarini boshqaruv texnikasi va uning turlarini, marketing mohiyatini, ijtimoiy dastur va uning menejmentdagi o'rni bilish hozirgi kunda iqtisodiy taraqqiyotda dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Hozirgi raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish davrida iqtisodiyot mutaxassislari bo'yicha ta'lim olayotgan talabalarda turli mulkchilik shaklidagi korxona va tashkilotlarda faoliyat olib borish, tadbirkorlikning xorijiy menejment tajribasi, menejmentda olgan bilimlarini amaliyotda qo'llay bilish, boshqaruv samaradorligini oshirish, loyihalarini iqtisodiy asoslash, korxonaning moliyaviy resurslarini huquqiy boshqarish bo'yicha bilim va ko'nikmalarni shakllantirish zamon talabi hisoblanadi.

Shularni inobatga olib, «Management» fani yuzasidan tayyorlangan fan dasturi talabalarga yuqori darajada bilim olishiga ko'makchi bo'ladi deb hisoblayman.

Taqrizehi:

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti
«Bank ishi» kafedrasini mudiri,
i.f.n., dotsent

A. Bektemirov

